

Художественный
Материал

Ансамбль

АЛСАН

Хубшилант
Малочей

КЪЫСХА ЮМОР ХАПАРЛА

СТАВРОПОЛЬ КИТАБ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ЧЕРКЕССК—1967

КЪАЙСЫ КЕРЕКДИ!

Магъана болмаса, Алхаз джазгъан затын бир да созаргъа излемегенди. Бир поэт а магъанасына къарамай, кѣб джазгъанына къууаныб, кеси-кесине уллу кѣрюнюб тургъанды.

Сени джазыучугъа санарча джугъунг джокъду, асыры аздыла джазгъанларынг, эринчек болма, мени дамы кѣрмейсе, — деб ол Алхазгъа ауаз бергенди.

— Да Алхаз бышлагъын бери алса, хуббегисин тѣгюб къояды, — дегенди Алан да.

АЛАН БЛА ХОНШУСУ.

Аланны хоншусу ишлеген джеринден урлаб, тырнаб, арт бла, ал бла да юйюне харам рысхы джыяр ючюн кьал-магъанды.

Бир кюн Аланны юйюне кириб: «Тейри, Алан, мен а сеннге мындан эсе маджал джашайса деб тура эдим; мен сени джарымынг чакълы бир джал алама да, дагъыда, бар да бир къарачы хыйсабыма, сен а алкъын джашай билмей кёреме», — деб, кесин ким эсе да бир этиб сёлешгенди.

Алан да, тынгылай туруб, «Тейри, хоншум, джашай а биле эдим, урлай билмейме ансы», — дегенди.

АЛАННЫ
СЮЙГЕН ЗАТЫ

Бир джолда Аланнга: «Сюйген затынгы эт деселе, не этерик эдинг» деб соргъанларында, «Тилчи адамны эринлерин дикгич бла бир-бирине тикдирлик эдим», - дегенди.

ОЛ ТАС
БОЛГЪАНЛЫКЪГЪА

Алан кинодан келе тургъанлай: «Къайытбий тас болгъанды, кёрюрмединг?» деб, тенги аллына чыкъгъанды.

— Къайдан билесе тас болгъанын?

— Да, тюз сары танг атханлы не буфет, не ресторан къоймай къараб айланама, бир джерде да табмайма, аладан чыкъмаучан эди.

— Аладан чыкъмаучу адам тас болгъанлыкъгъа, къоранч болмагъаннга санаб къой», — деб Алан тенгин юйюне ашыргъанды.

ГИНАРДУКЪА БЛА ХАНУКЪА

Гинардукъа кеси кьуллукъгъа тюшгенлей, къараб къарагъынчы Ханукъа деген тенгин да оноучу этгенди. Алай а аны хайырындан хатасы озгъанын керюб; «Ий, Ханукъа, халпаманы да ангыламагъанлай, къалай оноучу болуб къалды, аны кебге тартмай къалай турадыла?» — деб джер-джерде сёз баргъанды.

«Гинардукъа саулукъдан Ханукъа аман тюш кёрлюк тюлдю», — деб Алан да сёзге къошулгъанды.

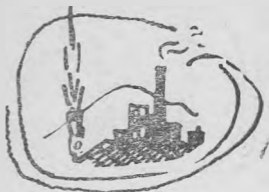
НАСЫБЛЫЛА

Бир кюн Алан таныш кызына «кел, бир юй болайыкъ» деб керти кёлюндегин накъырда сылтау бла айтханды. «Мен сеннге барсам, аз насыблыгъа санамаз эдинг кесинги», — деб кызы ышаргъанды.

«Аны уа не сораса, алай а меннге келлик кызы менден да насыблыды!» — дегенди Алан да.

КЪОЮЛМАЗ МАДАР

Бир джолда Алан юй бийчесин мыда-хыракъ кѣрюб, «не болгъанды?» деб соргъанды. Юй бийчеси, терен ахсыныб: «Да болуб а джукъ да болмагъанды, алай а къызчыкъ эрге барса, къоюллукуду», — дегенди. «Сора бюгюн огъуна аны къайдан билесе?» деб эри сейирсингенинде, «Да мен кесим аллай келиним болса, бир кюнню да тутмай къойдурлукъ эдим», — деб болушлукъ излегенча, эрини кѣзюне къарагъанды.

«Артыкъ кесинги къыйнама, анасыча, эскериб, бир тынч адамгъа тюбесе, ким билсин, къоюлмазгъа да болур», — дегенди Алан да.

АНТЫ ДЖАРАМАГЪАН

„Х ар ичгеним сайын бу джолдан сора ичмем деб аллахны джюкге салыб ант этеме, алай а дагъыда кесими тыялмай-ма да, ичеме да къояма», — деб Хайыкку Аланнга хапар айтханды.

Алан анга не бла болушургъа билмей: «Да ант этмей ичиб да бир кёр», — дегенди.

АЛАН ДЖОЛОУЧУЛУКЪДА

Ашхам къарангы бола, кече къалыргъа Алан бир къошха бурулгъанды. Алай а къонакъ барды деб къошдагъыла аш, суу этиб бир уллу кюрешмегендиле.

Сора тауда эригиб тургъан джашла безирлери келиб: «Къонакъ, айыб этме, сюрюуде эни болмагъан джангыз бир къой болса, джаллы айырыб анга чабаргъа боллукъмуду?» — деб, бир-бирлерине къараб, кѳз къысхандыла.

— Боллукъду, къонакъгъа къонакълыкъ этилмесе дегенди Алан да.

КЪАРАГЪА АКЪДЫ

ДЕМЕЙДИЛЕ

Алан эл-элге барыб, айны, кюнню, джулдузланы юслеринден лекцияла окъугъанды. Бир кере уа лекция окъуб бошагъанлай, молла Аланны кърккъутургъа мурат этгенди: «Сени айтханынг тёрсди, сёлешген заманыгда ахыратында да сагъыш эте тур, ёлмезге туугъан джокъду», — дегенди молла.

— Джаным саулай джаханимни ортасына кириб кетерик эсем да, мен къарагъа акъды деб айталлыкъ тюлме, — дегенди Алан да.

Тарыхчы

(ИГИ КЪЙЫНЛЫКЪ)

Аллай тюкенчилени мен бир кюнню иште тутмаз эдим, былай бла адам къалай джашарыкъды? — деб бир ичгичи Аланга тарыкъгъанды.

— Не болгъанды, не къыйынлыгъынг барды?

— Эртденли айланыб, тюкенледе аракъы табмайма, андан сора не къыйынлыкъ излейсе?!

— А-а, кёрюр къыйынлыгъынг ол болсун! Сеничалагъа ол иги къыйынлыкъды, — дегенди Алан.

КЮН БУЗУЛГЪАНЛЫКЪГЪА, СЕН БУЗУЛМА

Аланны суйген кызы не эсе да алгынча жарык селешмегенди. Бир кесек турганлай: «Кюн бузулуб келе кереме, сууук боллук болур, кетейим», — деб кекге кыраганды.

«Сени джюрегинг меннге бузулмасын ансы, кюн бузулганлыкыгъа мен сууук боллук тюлме», — деб, Алан да кызгъа кыраганды.

НАСЫБЛЫ

КИМ БОЛЛУКЪДУ!

Дунияны башында болмагъанча бир ариу къыз, Аланны да, Зекерияны да суйюб, ёмюрлюк джашаугъа къайсын сайларгъа билмей чайкъалгъанды. Сора бир кюн экисине да джюрегинде болгъан затны сездиргенди «Сен меннге келсенг, менден насыблы киши болмаз эди»,-деб Зекерия джылы джууаб сакълагъанды.

«Меннге келсенг а, сенден насыблы киши болмаз эди», — дегенди... Алан да.

К ъууанч болгъан джерде джырлай келгендиле да кёзюу бир джырчы джаш-ха джетгенди. Аны джырчы болгъанын а Аландан башхала билмегендиле.

Сора ол: «Айыб этмегиз, мен джырлай билмейме, алай ит болмагъан джерде тюлкую юрюр дегенлей этеме»—деб башлагъанлай. Алан да «Огъай, сен итсе», дегенди.

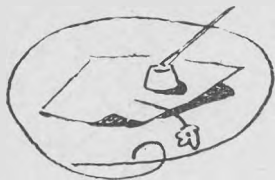
КЪАЙСЫ ФАХМУЛУДУ!

Кеслерин джаш джазыуучулагъа санагъан эки танышы даулаша тургъанлай, Алан къатлары бла озуб тебрегенди. Къараб аны кѳргенлей: «Шо, сен тюзюн бир айт: экибизден къайсыбыз фахмулубуз?» — деб юсюне джабышхандыла.

Алан аланы башларына акъ ура тебрегенин да эслеб: «Экигизден да Махди фахмулуду», — дегенди. «Да ол къалай фахмулу болады, джаза келиб, эртде огъуна къоюб олтургъанды сора?» — деб экиси да кюлгендиле». «Да ол джазыучу болалмазлыгъын ангылаб, аны ючюн къойгъанды сиз а энтда ангылаялмай, алашаларыгъызны къыздырыб айлана-сыз», — дей, Алан джолуна кетгенди.

ТУУГЪАН КЮНЮ

БОЛМАГЪАН

Аланны къачан, къайда туугъанын билирге керек болгъанды. Сора джаза келген: «Къыйырдан башлайыкъ, Алан, туугъан кюнюнгю айт», — деб хазырланганды.

— Мени туугъан кюнюм джокъду.

— Керексиз сёзню къой да айт бери, туугъан кюню болмагъан адам болмайды», — деб джаза келген ашыкъдыргъанды.

— Да нек болмайды: мен кече туугъанма», — дегенди Алан да.

**СИЗ БЫЛЛАЙ
БИЛЕМИСИЗ!**

Аланны бир тенги иги абадан ишге салынганды. Сора Алан юй бийчеси бла кетиб баргъанлай, аны кёрюб, алгъынча сёлеше тебрегенлей, ол башы бла сууукъ саламлашыб озгъанды.

— Бу адам джангы къуллукъгъа киргенли бир уллугъа кетгенди, орамда тенглерин кёргенликге, танымагъан кибик этиб, озуб кетеди, — деб юй бийчеси къыйналыб сёлешгенди.

— Ол бусагъатда, орамда тенглерин огъай, кесин кёрсе да таныяллыкъ тюлдю, — дегенди Алан да.

СУРАТЧЫ

Аланны хоншусу эртденбла эртде туруб, таулану суратларын алама деб кетгенди. Ингирде юйге келгенинде: «Бара тургъанлайыма аллыма бир айю чыкъды да, эрлай фотоаппаратым бла урдум да башын джардым, алай а асыры кючлю ургъандан фотоаппаратым сынды да, сурат алалмай келеме», — деб адамлагъа хапар айтханды.

Сора Аланны ышаргъанын эслеб: «Ийнанмай эсенг», сыныб тургъан фотоаппаратымы кӛргюзейим» — деб таукел сӛлешгенди. Алан да: «Огъай, башы джарылыб тургъан айюню кӛргюз», — дегенди.

Бир поэтни назмуларын сюзген заманда хар ким айта келгендиле да, сора кёзюу Аланнга джетгенди. Ол, акъырын туруб: «Мени акъылым бла, бу назмуланы барын да бир талай кюнню мурджар башында тутаргъа керекди», — деб ызына олтургъанлай, «Нек сора? деб, поэт секириб ёрге къобханды». «Да мен чий кертмелени мурджар башына къуюучан эдим», — дегенди Алан да.

КИМ КИМГЕ

УЛЛУ СЕЛЕШГЕНДИ!

Асхат ныгъышда олтуруб тургъанлай, тенги тюбөб: «Берне амалтын келинигизге уллу сѐлешген хапарыгъыз чыгъады, ол кертимиди? — деб соргъанды. «Қим эсе да бош айтады ансы, бернеси амалтын келинлери былагъа уллу сѐлешеди», — дегенди Алан да.

— Не айтады сора?

— Да, барыгъызгъа да берне этдим, энди менден не адамлыкъ излейсиз», — дейди.

БИРГЕ ДЖАШАМАЗЛЫКЪЛА.

Бир къыз бла бир джашны аталары, аналары джууукъ болургъа бек суйгендиле. Алай а къыз бла джаш бир-бирин билмегендиле, халилеринде да бир-бирине келишген джукъ болмагъанды.

«Болмазлыкъ зат бла кюреше болурмусуз», деб Алан къыз бла джашны адамларына келгенди. «Сора нек болмазлыкъ зат болады, биз атасы-анасы эсек, аллай бирни биле болурбуз, бизден бекми сюесе сен аланы», — деб къатларына да къоймагъандыла.

«Мен ангылагъаннга кёре, экеуленден-эки хаух ёгюзню алыб, бир боюнсхагъа джекгенча болуб къалгъан болмаса, ол экиси бир юй болуб джашаялырла деб айталмайма», — дегенди Алан.

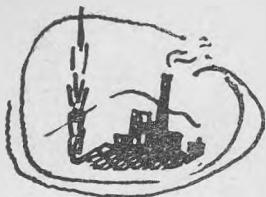

Айдемир юйдегили киши болса да, тиширыу кӛрген джерде кесин джаш джашчыкъ этгенди. Бир джолда ол иши болуб Алан болгъан элге келгенди. Со-ра тойда кызыланы кӛрюб: «Бу элден бир къаракъаш тайдырмай амал джокъ-ду», — деб кыызлагъа къараб, кеси кесин ышартханды.

— Асыры эртде келинлик сайламай-мыса? — дегенди Алан да.

ЭШМЕЛЕ

Алан нёгерлери бла кетиб баргъанлай, узун, къара эшмелери бла алларына бир ариу къыз чыкъгъанды. Ол ары озгъанлай, Аланны нёгерлери «ол эшмеле алтындан сыйлыдыла», «ол эшмеле адамны кёз къарангы этдирликдиле» деб бир-бири аузларына чабхандыла. Сора Аланны тынгылагъанча кёрюб: «Сен джукъ айтырыкъ тюлмю эдинг, огъесе сеннге башхасы джокъмуду?» — деб ышаргъандыла.

— Да сизден сора мен не айтайым, алай болса да ол эшмеледен асмакъ джыджым этселе, кесигиз башыгъызны салаллыкъ тюл эсегиз, айтханыгъыз бошду», — дегенди Алан да.

БАШЫН КЭЛТЮРАЛМАГЪАН.

Бир джолда Аланнга тенглеринден бири тюбоб: «Не эсе да баш кюн сайын башымы кэлтюралмайма, энди докторгъа барама», — деб кыйналыб хапар айтханды.

«Ыйых кюн ичмесенг, баш кюн башынгы кэлтюраллыкъса», — деб Алан аны ызына къайтаргъанды.

ИЧГЕН БЛА ЭСИРГЕН

„У лут кюн сайын ичеди да келеди». деб Захирет эринден тарыкъгъанды. «Мен ичиб келгеним сайын, меннге ачыуланыб ол да сабийлени туюеди, сауутланы ууатады» деб Улут да юй бийчесинден тарыкъгъанды. Сора Алан Улутха: «Сен бу ичгенни къоймасанг болукъ тюлдю, ансы сен ичгенинг сайын Захирет эсирген этеди», — дегенди.

КИМ БОЛГЪАНЫМЫ

БИЛИБ СЕЛЕШ

А ланни бригадир чакъырыб: «Кёб турмай собрание боллукъду, чырт джашырмай, колхозда бютеу кемликленни айтырса», — дегенди. Кесини ишин бардыралмагъан бригадир председателни орнуна кесин буюруб тургъанын Алан сезгенди. Собрание болгъан кюн а туруб, бригадирни ишинде кемликленни айтханды «айтмай къойма деб бригадир кеси да тилеген эди» деб Алан сёзюна аны бла бошагъанды.

Экинчи кюн бригадир Аланга тюбөб: «Ахырсы аллай бирни къалай ангыламадың, мен башхаланы кемликлерин айт деген эдим, сен а мени сатыб къойдунг да», — деб ачыуланнганды. «Джангыласа, сатаргъа сен алай багъасы чыгъар адам тюлсе», — дегенди Алан да.

АЛАН НЕК УНАМАГЪАНДЫ!

„Сен айтырыңгы, айтмазыңгы сагъыш этмей сѣлешесе, кесинги бир кесек эс-леб джюрютюрге керексе», — деб Алан таныш джашына юретгенди. Сора ол джаш: «Мен оюмсуз сѣлешгеним сайын, шо аллах ючюн, энтда эскерте тур», — деб тилегенди. Алан унамагъанды. «Нек унамайса?» — деб соргъанында; «Да ол заманда мен кесими ишими къоюб, сени къатыңгы сакълаб турургъа керекме!» — дегенди.

БАГЪАСЫН КИМ

БЕРГЕНДИ!

Джаш джазыучу китабы чыкыгъанында, кесин кёкден тюшгеннге санагъанды. Алай болса да китабны чийсыл, учхара джерлери аслам болгъаны себебли, адамла асыры суйюб окъумагъандыла. Бир джолда уа Аланны элlege айлана келгенин эшитиб: «Къалайды, Алан, халкъ китабыма толу багъа бераламыды» — деб джаш джазыучу омакъланнганды.

Алан а кюлюмсюреб, «Сора кассир багъасын толусу бла бермегенми эди?» — деб соргъанды.

МАЗАННЫ ДЖИГИТЛИГИ

Мазан не болалгъанын да болуб келе тургъанлай, юй бийчеси тюбев «бу болумгъа кириб къалгъынчы кесинги къалай эскералмадын»,—деб чамлана теб-регенди. Алан аны эслеб:» Ий сабырчыкъ эт, ол бусагъатда бешуленни ёлюр джерлеринден къалдырыб келеди»,—дегенди.

— Оу мен джарлы, не болгъан эди?

— Да алтаулан болуб алай иче келди-ле да, сора толу шыщаны Мазанны аллына салыб «бу джол сен муну ичмесенг, биз ёлейик», — дедиле да, ол да къоймаз ючюн, алды да тартды.

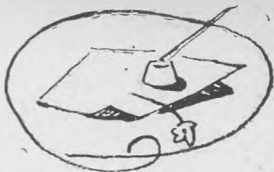
КЪЛАЙ БОЛСА ТАБДЫ!

Тамада отпускагъа чыгъыб, ашы ор-
нуна Салым-Герий къалгъанды. Ол а
эртдеден огъуна Аланга тиш кысыб
тургъанды. Бу тамада сагъатымда бир
кёл кенгдириб къояйым деб кёлюне кел-
генди. Бир кюн ол Аланны чакъырыб,
бош болмагъан зятланы да къарантха-
гъа тутуб, «мен сеннге ненча кере айт-
ханма, нек ангыламайса, сенде да бар
шойдула да эки къулакъ» деб урушхан-
ды.

— Экидиле да, ол тюлмюдю сени мен-
нге былай урушдургъан: биринден кир-
се, биринден чыгъады да кетеди,—деген-
ди Алан да.

АЛАН БЛА СУРАТЧЫ

Алан ашыгыш ишге кетиб барганлайына, аллына бир суратчы чыгыб: «Айыб этмей, сабыр болсанг, бир ссал адамны сыфатын сеннге къараб салыр эдим», — дегенди.

«Да, аллах айыб этмесин, алай а мени да ишимден тыйма да, ма мынга къара да сал», — деб Алан хурджунунда кюзгюсюн суратчыгъа тутдуруб, кеси да ишине кетгенди.

СОРУУГЪА КЁРЕ ДЖУУАБ

Бир узакъ шахарда Алан ашыгъыш кетиб баргъанлай, аллына эски тенглеринден бири чыгъыб: «Тобаста, къайдан чыкъдынг, Алан, саумуса?» — деб къучакълагъанды.

Алан да, тюбешгенине къууана: «Ахыратдан чыгъыб келеме, эки джыл болду мен ёлгенли», — дегенди.

АЛАННЫ ТИЛЕГИ

Тейри эшиги ачылса, ким не тилерге боллукъ эди деб айта келгендиле да, кёзюу Аланнга джетгенди. Арабин, бу уа не айтырыкъды эке деб ауузуна къарангъандыла.

Алан кёб сагъыш да этиб: «Сутканы джыйырма төртден кыркъ сегиз сагъатха кёчюр деб тилерик эдим», — дегенди.

КЪОНАКЪ БЛА АТЫ

Бир джолда Алаинга узакъ джерден бир кызгъанч шагърейи келгенди. Ол кеси къурлай келсе да, толу артмакъла бла къайтыргъа дыгалас этгенди. Сора кетер кюнюнде чыгъыб, арбазда атын туйюб тебрегенди.

— Къой, туйме бу гюнахсыз хайыуаны, — деб юйдегиле чабхандыла. — Туйген огъай, муну ёлтюрюрге керек эди, бери тебрегенимде, къанджыгъама бир джукъ къысдырыргъа къоймагъанды, — деб андан да бек туйгенди.

Алан аны къарын ауруун ангылаб: «Да бош туюесе аны, шохум андан къысдырмагъан мынданмы къысдырылыкъды», — дегенди.

ХАЛКЪ НЕ АЙТАДЫ!

Джазгъанларынга кесинг къалай къарайса, — деб бир джазыучугъа соргъандыла.

«Да мен ол кеслерини китибларына кеслери багъа бериучюледен тюлме, мен джазгъанларыма халкъны кёзю бла къарайма», — деб ол джууаб этгенди.

«Арабин, халкъ не айтады эке, билмеймисе?» — деб соргъанларында уа Алан сейирсиниб: «Да къалай билликди, киши окъумайды сора!» — дегенди.

ЭСИРМЕСЕ ДА ЭСИНДЕДИ

Алан джашагъан элге бир къонакъ келиб, анга хапар сорургъа хоншу, тийре да джыйылгъандыла. Қъонакъ аланы да аузуна къаратыб, хар затны аракъы бла тенглешдире; «бизде эки тауукъну багъасы, юч шышады, челек гардошну багъасы бир шышады, бухар бёркню багъасы беш шышады», — деб, келген джеринден хапар айта тургъанлай, Алан андан ары тёзалмай; «Қъонакъ, айыб этме, сёзюнгю да игилик бла бёлейим, кесинги багъанг а ненча шышады? — деб соргъанды.

МОЛЛАГЪА ДЖУУАБ

„Кёб джашаб, гюнах этгенден эсе, аз джашаб гюнахсыз ёлген игиди», — деб молла Аланга ауаз бергенди. Алан а унамай. «Да сен суйгенингча эт, мен а аз джашаб джандетге баргъандан эсе, кёб джашаб, джаханимге барыргъа сюеме», — дегенди.

ТАШНЫ АТА БИЛМЕГЕН БАШЫНА УРУР

Элбуздукъ Аланны кёрюб болмагъанды. Бир джолда уа адамла аслам джыйылгъан джерде, антсызма, муну бир ыйлыкъдырмасам деб ауузун оздуруб башлагъанды. Алан а аны бла даулашыргъа излемей, сен башынга бош бир адам, эриксенг токтарса, деб кетиб тебregenди. «Да мен сенича алай баш баулу тюлме», — деб Элбуздукъ тохдамагъанды. Сора Алан бери айланыб. «Аны уа тюз айтаса — бау салыргъа сени башынг джокъду», — дегенди.

ДЖАНКИР

БЛА ЮЙ БИЙЧЕСИ

Джанкир юй бичеси бла эки ай джашагъанлай, кёл салалмай, андан айырылыр акъылгъа киргенди.

«Нек къояса, ол сагъатха несин кёрдюнг?» — деб Алан соргъанында: «Къоймай къалай этейим: не акъылы, не ишленмеклиги, не чырайы джокъду сора?» — деб тарыкъгъанды.

Алан Джанкирни ол сылтауун эшитгенинде: «Керти алай эсе, къоймай не этериксе, алай а экинчи сен кесинге туура аныча ушагъан табмазгъа болурса», — дегенди.

+ АЛАН БЛА ДЖАНШАКЪ

Ишде болсун, башха джерде болсун,
бир джаншакъ кишиге сѣз бермегенди.
Сѣлешген сѣзюнде уа бу мени болсун деб
бир магъана болмагъанды.

— Шо, ауузунга кирит сал да, ачхычын
меннге бир бер, дегенди Алан.

— Не этерик эдинг сора?

— Къолума бир тюшюрсенг, тубсюз
кѣлге атыб ийерик эдим.

ГЮНАХСЫЗ ХАДЖИКЪУЛ

Алан базарда эки алапат чурукъ алгъанды. Аны эслеб, Хаджикъул дыгаласха киргенди. Арабин, бу джигитден бу джылтырауукъ чурукъланы адам къалай тайдырсын деб афенди кёб сагъыш этгенден сора, ол Аланны къатына таукел барыб: «Бютеу гюнахларынгы кесиме алайым, чурукъларынгы меннге бер», — деб къадалгъанды.

«Да, Хаджикъул мени гюнахым джокъду, сени джаханимге элтирге уа кесинги гюнахларынг да озуб боллукъдула», — дегенди Алан да.

КЪЫЗ НЕК БИЛМЕЙДИ!

„К ерти суймеклик бармыды, джокъ-муду?» — деб Алан бла бир къыз даулашхандыла. Алан «барды» дегенди, къыз а «джокъду» дегенди. «Да мен кесим беш-алты джаш бла айландым, керти да бар эсе, сора бир нек билалмадым?!» — деб къыз Аланны айтханын терсге санагъанды.

«Аллай бир къыз бла айлансам, мен да билаллыкъ тюл эдим», — дегенди Алан да.

Июлну биринчи кюнюнде иши болуб Алан эл ичине чыкыгъанды. Аны кёзю— башы кыалгъан кюнледен джарыкы болгъанча кёрюб: «Тейри, Алан, бюгюн бир кыууанчынг барды, энчилеб кыойма», — дегендиле.

— Хы, кыууанчым а уллуду: газетибиз бюгюнден башлаб эки кере уллу болгъанды, кыууанчны бирден этер ючюн а газет алгъанланы санлары эки кере кёб болургъа керекди», — дегенди Алан да.

**ИССА НЕНИ
АНГЫЛАМАЙДЫ!**

„Башхала джашауларында халат этселе, халатынгы нек тюзетмейсе деб табурушхан да этедиле, меннге уа халатымы тюзетирге — кьоймайдыла,» — дегенди Исса.

Къалай сора?

— Юй бийчеми алгъанымы халатха санайма, халатымы тюзетейим десем а урушхан этедиле.

— Сора билмеймисе алай нек этгенлерин?

— Огъай, билмейме.

Халатны этген сен тюзсе, юй бийченгди, — дегенди Алан.

АЛАН БЛА ЧОРТАКЪЫЛ

Ёмюрде киши бла къабыргъасы келиб джашамагъан бир чортакъыл кеси аллына чамлана тургъанлай, Алан кёрюб: «Не болгъанды, нек чамланага?» деб къатына баргъанды.

«Да болуб*, а джукъ да болмагъанды, алай а адамла суймегенликден не айтыргъа билмейдиле ансы», — деб чортакъыл андан да бек къызгъанды. «Сени джюрегинги былай къыйнарча не айтадыла сора?» — деб Алан къулакъ ийгенди. Чортакъыл бир кесек сёл болуб: «Чачым уллу заманда, адамла «чачы барды, акъылы джокъду» дей эдиле, чачым тюшгенли уа «ол башда чач тохдарыкъмы эди сора» дейдиле: бу затха къыйналмай, чарламай, не этейим, энди адам алагъа не айтсын?» — деб джюрегине джарар джууаб сакълаб, Аланнга къаратгъанды.

Алан сагъышлы болуб: «Да сен кесинг чачынг болсамы суюе эдинг, огъесе акъылынг болсамы суюе эдинг?» — деб соргъанды.

АЛАН БЛА ГОККА ХАНСЛА

Алан да, тенги да бир кызыны суйгендиле. Алай а сёзню ачыкъ этерге бир-бирлеринден тартыннгандыла. Бир кюн а Алан кетиб баргъанлай: «Сен гокга хансха ушайса да, аны ючюн багъалата-ма мен сени былай», — деб тенги кызыгъа сёлеше тургъанын эшитгенди.

Сора Алан эрлай кыучагъы бла бир гокга хансны келтириб, «тенгим, айыб этме, была сени, кызы мени болсунла», — дегенди.

ТАУЛА БЛА АРАКЪЫ

„Таулагъа хаман барыб турурум келеди, тауланы мен былай нек сюеме эке?»—деб Аланны алай айтханын бир базыкъбел эшитгенди.

— Сенден эсе уа мен бек сюеме, мен Доммайда ичген аракъы чакълы бир сен Къобанны сууундан да ичген болмазса,—деб базыкъбел ышаргъанды.

— Да мен, аракъыны, демейме, тауланы дейме, — дегенди Алан да.

КИМГЕ НЕ ДЖАРАШАДЫ

Бир исси кюн Алан акъ костюмун да кийиб келе тургъанлай, тил бла адамлары бир-бирине этиб айланыуучу бир кир иннетли адам аллына тюбегенди.

«Кесинг къара шиллисе да, сеннге акъ кийим джарашмайды» — деб ол Аланнга аууз джетдиргенди.

«Да сен кесинг акъ шилли болгъанлайынга, сеннге къара джюрек къалай джарашады да?» дегенди Алан да.

АЛАН БЛА ЛЕКТОР

Алан болгъан элге джашаудан иги халпары болмагъан биреулен лекция окъургъа келгенди. Аны айтхан сѣзюнде бу мени болсун деб бир магъана болмагъанды. Сора ол кете тебрегенинде, Алан къатына барыб: «Келген къыйынынг ючюн сау бол, алай болса да, келмей къалсанг да боллукъ эди: кесибизде да бар эди бир къуру айланган тирмен», — дегенди.

„Суугъа адам кетсе, ёлюкню къалайда болгъанын мен сыбызгъым бла билиб къояма», — деб Дебош махданганды: Алан аны сынар ючюн «Дебош, сыбызгъынг бла суудан ненча ёлюкню табханса?» — деб соргъанды.

— Ой, — ой, — ой, Алан, сени аллай бир насыбынг болгъа эди», — деб Дебош андан да уллугъа кетгенди, «Кесинги болсун, Дебош, кесинги болсун», — дегенди Алан да.

АЛАН НЕК УНАМАЙДЫ!

Алан кеси Нурсиятны сую турганлай, харакетине, хадегине кызыныб юйде адамлары «аны кьой да, Къаракъызыны ал» деб къадалгъандыла.

Къаракъызыны шибижи кылыгъын билген Алан: «Нурсият болмаса да мен аны аллыкъ тюл эдим», — дегенди.

— Нек сора?

— Да аны бла джашагъан джыланны тешигине бармагъынгы сукъгъанча бол-
лукъду.

НЕ ЗАМАНДА

АМАН БОЛЛУКЪДУ!

„Уллу билими болгъан адам гитче къуллукъгъа салынсамы аманды, огъесе билими болмагъан адам уллу къуллукъгъа салынсамы аман боллукъду?» — деб Аланнга соргъандыла.

Ол сагъыш да этмегенлей: «Уллу билими болгъан адам гитче къуллукъда ишлесе, аны къуру кесине аман боллукъду. Билими болмагъан адам уллу къуллукъда ишлесе уа, джюзге — мингнге аман боллукъду», — дегенди.

ТЕРС КИМДИ! ТЮЗ КИМДИ!

Алан бир джолда тамадасыны кабинетине кириб, ишни иги этер мадарланы юслеринден сёлешгенди. Алай а ол тамада иги сагъыш этмегенлей, бирерине бирер зат айтыб тургъан болмаса, аны айтханын огъурамагъанды. Алан а тюзлюгюне базыб, дагъыда сёлешгенди. Тамада джукъ да айтмай, тынгылаб туруб: «Сен мурат этгенден, мен терсме сора не?» — деб кюлгенди.

«Огъай, сен а тюзсе, айтханынг терсди ансы», — дегенди Алан да.

СЕЙИР АДАМ

Андан сейир адам кёрмегенме, джанына кьошханларында да дагьыда кьууаныргъа билмейди.

— Докторла аракъы ичерге боллукъ тюлсе дегендиле, аны ючюн эте болур.

АЛАН НЕГЕ ЁЧЕШГЕНДИ?

Ингирде Алан юйюне келиб тургъанлай, эшикле къагъылгъандыла. Чыгъыб къараса, кесинден аракъыны суйген биреулен сюелиб тура.

— Кел, джууукъ бол юйге, не кереклинг барды?

— Оллахий, башха кереклим да джокъ эди, алай болса да кеси тартхан бир алтын багъасы башым джюз грам амалтын джоюлургъа тебрегенди. Мени да бу кюннге джетдирме да, бир ачхачыкъ берсенг а, — деб ичгичи юйге кирирге унамагъанды.

— Башынгы къаллай бир тартханын сен билмейсе, аны базманнга сал да, ол джюз грамдан артыкъ тарта эсе, ёч салама,—дегенди Алан да.

БАШЫНА ХАЙЫРЫ БОЛМАГЪАН

-Мен төбедегин — төббедегин да табыб, юйюме келтиреме, сизден аллай бир да онглума, — деб Исхакъ огъартын — огъартын селешгенди.

— Аны уа тюз айтаса, сен табмагъан джокъду, джангыз кесинге бир акъыл табмайса ансы, — дегенди Алан да.

ОНОУНУ КЪАЧАН

КИМ ЭТГЕНИ

„Меннге болур болду, бир уллу тѣлеу тюшдю, энди юйюмю кѣрутадыла, бир оноу эт», — деб тюкенчи Борис Аланнга келгенди.

— Тѣлеуню тюшюргюнчю келсен, юретир эдим, энди уа сеннге акъыл юретирикле башхаладыла, — дегенди Алан.

ЮЙЮ ,ХАБДЖЮГЮ, КЕСИ

„А ламат юйюм бар, юйюмде хабджюгюм кёб, сора адамла мени джукъгъа нек санамайдыла?»—деб биреулен Аланнга тарыкъгъанды.

— Джукъгъа уа санай болурла, адамгъа санамайдыла ансы, — дегенди Алан да.

Бир кере Аланга «эслеб сѣлеш, кѣ-
зюнде тереги болгъан чѣбю болгъанга
сокъур — сокъур дей эди дегенлей этме»
деб биреулен кесин ариуларгъа кюреш-
генди.

«Да сени чѣбюнг мени терегимден ул-
луду», — дегенди Алан да.

АДАМ БЛА КОСТЮМ

Алий джангы костюм кийген кюн къалгъанла «сау джырт» деб алгъыш этгендиле, Махар а «костюмунгу бети джокъ кёреме» деб мыйыкъ тюбюнден ышаргъанды.

— Да не этерикди, сен кесинге тѣзген, ол да костюмуна тѣзер», — дегенди Алан да.

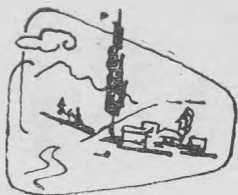
ХАЛКЪЫН САН ЭТМЕГЕН

Башына таб кёрсе, халкъын сан этмеген адамдан аман болурму?

— Аллайгъа, аман иги да адам дерге болмайды.

**КЕСИМИ,
ДЖАЗГЪАНЛАРЫМЫ!**

Мен поэтме дерге Мекер ёч болгъанды. «Хаман алай айт да айлан, джазгъанларында назмугъа ушагъан джукъ болмагъанлай» деб бир кюн а аны керегин бергендиле.

Алан а аланы терссиниб: «Сиз аны джазгъанларына къарамагъыз да кесине къарагъыз, ол поэтге джазгъанлары бла саналмайды, кесилиги бла саналады», — дегенди.

САГЪЫШ ЭТЕРГЕ КЕРЕКДИ!

-Алан, юйдегили болуб тургъанлай, бир ариу тиширыуну кёрсенг, не этерге керекди?

— Сагъыш этерге керекди.

— Не затха?

— Мени юйбийчем да менден ариу эркишиле кёре болур деб.

Тюкенчи Кулизар не джаны бла да адамланы алдаргъа артха бармагъанды, кёзюнге къараб, тюлкюча ышара тургъанлай, не базман бла не базмансыз кесине гыл тюшюрмей къоймагъанды. Бир кюн а Кулизар бойнуна атаргъа тюлкю тери алгъанын Алан кёргенди да къатына баргъанды.

— Кулизар, ачхангы да къоратыб, бу тюлкю терини бош ала болурмуса?

— Нек бош болады? Бойнума бир ариу джарашады кеси да.

— Да, сени тюлкю кылыкъларынгы биз алайсыз да биле эдик да аны ючюн айтханлыгъымды, — дегенди Алан.

ДЖЫЛНЫ ЭСКИСИ БЛА ДЖАНГЫСЫНДА

Аланни бир тукъум бир гюнахы болмагъанлай Боранбай аузуна — тилине келгенни сёлешгенди. Алан анга джукъ да айтмагъанды. «Нек тынгылаб тураса, аны керегин берирге керекди», — дегендиле кёргенле.

— Огъай, джукъ да айтмай, кетиб къалгъаныбыз игиди: джылны эскиси бла джангысында аны аллай бир алынган кылыгъы барды, — деб Алан унамагъанды.

НАРТ СЕЗ КИМГЕ БОЛУШДУ?

Джаш джазыучула бир элге келиб, окъуучула бла тубешиу болгъанды. Ичлеринде Илиясдан къарыусузуракъ болмаса да, эм алгъа назмуларын ол окъугъанды. Анзор фахмулу джаш болса да, эм артда окъугъанды. Тубешиу бошалгъанлай, Тинимек Аланны къатына келиб: «Сен Анзорну махтай эдинг да, кёрдюг болур, Илияс барындан да алгъа чыгыб, Анзор да «аман тубге къалыр дегенлей болуб къалгъанды», — дегенди. — Алай болмагъанды, «аты аман алгъа чабар дегенлей болгъанды», — дегенди Алан.

АЛАН БЛА ГУДУЧУ

Эки кёзню бирин кьоймагъан биреулен келиб, «мени терек бачхагъа сакълауулгъа салсагъыз а» деб совхозну директорундан тилегенди.

«Сен аны алайгъа салсанг, эки къат джал тёлерге керекди», — деб Алан директорну ауузуна чабханды.

— Мен бир къат джалгъа да кьууаныб ишлерикме, — деб гудучу къадалгъанды.

— Да, сени бир къат джалгъа ишлеринге уа не сёз бар эди, алай а сени терек бачхагъа къарауул этселе, сени кесинге да бир къарауул керек боллукъду», — дегенди Алан.

ИНСТИТУТНУ

БОШАГЪАНДАН СОРА

Д жампога институтну бошаб, кеслери-ни районда бир элге ишлерге келгенди. Биринчи кюнден огъуна, аны оюмсуз иш-легени белгили болгъанды. Къысхача ай-тыргъа, оноуу джарашхан адам болма-гъанды, джангылычларын айтабыз деб да кёргендиле, алай болгъанлыкъгъа ке-син сохандан, сарсмакъдан таза этиб тургъан болмаса, бир да тюшюнмегенди.

— Да бу былай нек этеди, тыйыншлы-сыча окъууу болмазмы? — деб адамла не айтыргъа билмегендиле.

— Окъууу барды, окъуууна кёре ба-шы джокъду ансы, — дегенди Алан.

АЛЛАЙ КИМГЕ КЕРЕКДИ!

Рамазан элде ишлеген заманда, Розаны тилер керекли къалмаса да, ол аны саламын алыргъа да излемегенди. Артда Рамазанны районнга кѣчюргенлеринде «къачаннга дей эсенг да мен хазырма» деб Роза кеси айтдыргъанды.

«Насыбым джѣндю» деб Рамазан кюеу джѣнгерле къурай Аланнга келгенди.

— Кесинг да къыйналма, бизни да къыйнама, — дегенди Алан.

— Нек сора?

— Да къуллугъунгдан чыгъаргъан тѣрелери болса, кетиб къалыргъа боллукъду.

КЪЫЛЫКЪ БЛА ТЮРСЮН

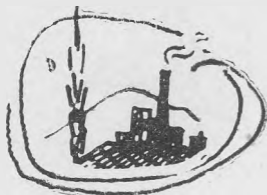
Хаджос ишлеген джеринде хар кимден тил этиб тургъан болмаса, киши бла сенсе, менсе деб джашамагъанды. «Тюрсюню адам болса да, Хаджосну къылыгъы тонгузгъа ушайды»,—деб нёгерлери сёлеше тургъанлай, Алан келгенди.

— Джашла, джангыла болурмусуз?

— Неден ишек этесе сора?

Къылыгъы тонгузгъа ушагъанны тюрсюню адамгъа къалай ушарыкъды?

БОЮН КЮЧ
БЛА ПОЭТ БОЛГЪАН

Горганы джазгъанларында бу мени болсун деб бир магъана болмагъанды. Алай а ол аланы газетге, издательствогъа, радиогъа хаман ийгенлей тургъанды. Ийгенликге уа ийсин, аны назмуларын бир джерде да жаратмагъандыла. Горга да олтуруб турмагъанды. Барыб, келиб, туйюшуб, тарыгъыб, харкимни эрикдиргенди.

Андан башларын алыр ючюн, газет эки - юч назмусун басмалагъанды. Издательство да бир эки затын джыйымдыкъ китабха къошханды.

Андан сора Горга джаш джазыучулагъа къошулгъанды.

— Муну джазгъанлары сандыракъдыла сора, джаш поэтге къалай саналады?
— дегендиле окъуучула.

— Боюн кюч бла, — дегенди Алан да.

НАУРУЗНУ МЫДАХЛЫГЫ

Наурузну нек мыдах болгъанын киши да билмегенди кѳрген кѳрген а «бюгюн не эсе да Науруз мыдахды, биз билмеген аны бир кыйынлыгы барды ансы, ол алай этерик тюл эди» деб кыйгылы болгъанды.

— Аны ючюн ишигизни джарсытмагъыз, — дегенди Алан.

— Да сен алай айтханлыкъга, биз джарар джери бар эсе уа?

— Огъай, джокъду. Муштурайны къул-лугъундан чыгъарлыкъларын билмей, тюнене юйуне чакъырыб къурманлыкъ этгенди да, аны ючюн ёлюр саусуз болуб айланады.

ЁРГЕМИ, ЭНИШГЕМИ?

Алан, суу ёрге бармай, энишге нек баргъанын билемисе?

— Аны уа биле эдим, адамла энишге баргъан заманда сени ёрге нек баргъанынги билмейме ансы.

ТЮШ

Алан ишге кете тебрегенлей, тийрелеринден бир чойреакъыл келиб: «Алан, кесинги къатдырыргъа кюреш, бюгече сеннге бир аман тюш кѳргенме», — деб кеси-кесин мыдахсындыргъанды. «Аны ючюн хата джокъду, аман адам иги тюш кѳрмейди» — деб Алан ишине кетгенди.

ФАХМУСУ
БОЛМАГЪАНГА ГАЗЕТ
КЪОШАРЫКЪ ТЮЛДЮ

Алан, бир кесек заманынг бармыды?

— Барды, нек дей эдинг?

— Бу назмуну редакциягъа ийсем, къалай кѳресе, окъу да бир айт.

Алан окъуб бошаб: «Фохмунг болмагъанын хар ким да билликлерин сюс эсенг, ий, — дегенди.

ГАЗ-ГАЗ

Газ-Газ талай нёгери бла бирге Аланны эгечин кёре келгенди. Къонакъланы джасалгъан юйде олтуртуб, алларына тыйыншлы ушхуур салгъандыла. Алай а Газ-Газ кишиге сёз бермей, хаман кийимлерини юсюнден сёлеширге къалгъанды.

Алан кюйеулюкню болушлусун ангылаб: «Ахырда да кесинг келмей, кийимлеринги ийиб кюйсанг, иги боллукъ кёре эдим», — дегенди.

МАШИНА ДЖАРАШМАГЪАН

Чорчаны ишинден чыгъарадыла деб къым-тым джюрюгенди. Неден да Бек Чорча «волгадан» атылгъанына кыйналгъанды. Сора бир кюн Чорча элге келиб не эсе да меннге машина джарашмай тебрегенди,—дей адамла бла саламлашханды.

— Ай, Чорча, сен машинагъа джарашмай тебреген болурмуса? — дегенди Алан да.

ОНБЕШ КЪЫЗДАН

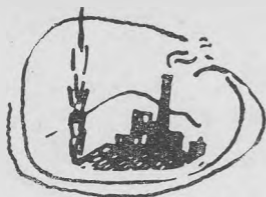

Зулий Чомпургъа эрге баргъандан со-
ра кесин кишиге тенг этмей, «мени эрим
мени онбеш къызны ичинден сайлаб ал-
гъанды» деб башына махтау чакъырыб
тургъанды.

Бир кюн а хоншула «сени онбеш къыз-
ны ичинден сайлаб алырча ненг барды,
бош айтаса ансы» деб аралатхандыла.

Алан аланы барын да кёрюб туруб:
«Огъай, бош айтмайды, алай а аланы он-
тёртюсю Чомпургъа келирге унамай эди-
ле», — дегенди.

АЛЛАЙЛА БАРДЫЛА

Муртаз алгъаракълада хаман Сагъитни махтай эди, энди уа не болгъан эсе да, Сагъитни сёгюб, хаман Салихни махтайды?

— Сора билмеймисе аны алай нек этгенин?

— Огъай.

— Сагъитни кьуллугъундан чыгъарыб, орнуна Салихни сала айланадыла.

АЛАН БЛА ТАБСАШАР

Иги сагъан тюшюнде ишлеб, тюнюнде солуб бир турур эди, — дегенди Табсашар.

— Да ким огъай дейди, тюшюнгде ашаб, тюнюнгде ораза тутуб турлукъ эсенг, — дегенди Алан да.

АЛАЙ ДА БОЛАДЫ

А тасы да, анасы да иги адамла болгъанлай, джаш кеси адебсиз, халисиз, бошбоюн болгъанды. Сора бир кюн адамла: «Ий, ол иги адамладан алай осал джаш къалай тууду, ол алай нек болады эке?» — деб, къыйналыб селешгендиле.

«Сора къургъакъ джерде суулу гардош битмеймиди?» — дегенди Алан да.

Д жазыучу Аланны аз ангылагъаннга санаб, «дунияда кёб сейир затла бардыла» деб хапар айта тебрегенди.

— Да мен бусагъатда къуру бир затха сейирсинеме, — дегенди Алан.

— Не затха?

— Сени китабынг кеси бир къойну багъасы джокъду, анга чыкыгъан ачхагъа уа сен джюз къой алыргъа боллукъса?

КЪОНГУРАУДАН НЕК КЪОРКЪГЪАНДЫЛА!

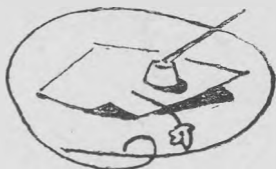
Устазла джыйылыб сёлеше келгендиле да, сора дерсинде сабийлени джукъулары келе тургъан бир устаз: «Мен дерс берген заманда къонгурау къагъылады деб сабийле къоркъгъан этедиле», — деб махтаннганды.

— Да къонгурау къагъылса, уятыб къояр деб къоркъа болурла, — дегенди Алан да.

ДЖУМАЛИЙ

КЪАЙСЫНА РАЗЫДЫ!

Не сылтау бла да Джумалий шайтан суудан уртламай тынчлыкъ табмагъанды. Ичиб келиб, юйде болгъанны хапа—сапа этмеген кюню аз къалгъанды. Юй бийчеси бла даулашыргъа табса, анасындан джангы туугъанча кѳргенди.

«Джумалий бу ичгенин бир къоймай эсе, юй бийчеси аны бла джашарыкъ тюлдю» деб сѳлешгенлерин Алан эшитиб «Тейри, ол ичгенин къойгъандан эсе, юй бийчесин къояргъа разыды», — дегенди.

ДЖУУАБ ОРНУНА СУУАБ

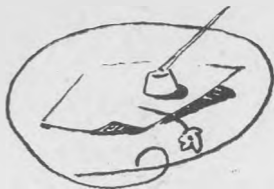
Алан юй бийче алгъан заманында, таб тюшюб тенглерини бютеу барына да билдиралмагъанды.

Сора артдан аланы бир къаууму тю-беб, гурушха этиб сёлешгендиле.

Алан чам этиб: «Сиз джюрегигизни къыйнамагъыз, энди алсам, сизден алгъа бир кишини чакъырмам», — дегенди.

АЛАН БЛА ДЖАШЛА

Алан джашагъан элде ёмюрюнде кесине сау болсун деб айтдырмагъан аман иннетли бир къутсуз адам джашагъанды. «Аны акъылын башына джыяргъа керекди» деб бир джолда джашла оноу этгендиле.

«Бош кюрешмегиз, къыйыныгъыз аллах джолуна кетерикди» деб Алан ол оноуну джаратмагъанды. «Сора сен аны къайдан билесе не уа бизни алайгъамы санайса?» — деб ала ишекли къарагъандыла. Алан джашланы джанларына тийгенин ангылаб: «Мен сизни къарыуугъузгъа ыйнанама, алай а бир кере мен аны акъылын башына бир джыяйым деб кюрешиб, джыяргъа джукъ табмай къалгъан эдим», — дегенди.

АЛАН БЛА ДЖАЗЫУЧУ

Кесин кишиге тенг этмей турган бир джазыучу: «Алан, китабымы окъудунгму, къол ызыбызгъа тыйыншлы багъа бераллыкъмыса?» — деб кёзюне къарангъанды.

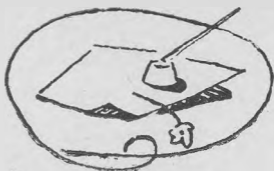
— Китабынгы халкъгъа бек уллу болушлугъу боллукъду, — дегенди Алан.

— Къалай?

Да сууу тирмен айландырлыкъды.

АЛАН БЛА КЪОНАГЪЫ

Аланны къонагъы тюрлю-тюрлю хантладан тойгъандан сора да талай стакан шай ичгенди. Сора ол кѣб да турмай: «Бюгюн бир кѣб шай ичдим», — дей, кетиб тебрегенди.

Алан да ашыра чыгъыб: «Да не кѣб ичдинг эсе да, аны ючюн Къобан аз болгъанды деб танылмайды», — дегенди.

ПОЭТГЕ
НЕК САНАМАГЪАНДЫЛА!

-Асхат да, мен да бирге окъугъанбыз, институтда экибиз да бир юйде джашагъанбыз, экибиз да бирге джазыб башлагъанбыз. Сора энди аны поэтге санайдыла да, мени уа санамайдыла. Алай нек этгенлерин ангылаялмайма», — деб Майыл тарыкъгъанды.

— Бир ажымсыз ангылаялмагъанынг ючюн санай болмазла, — дегенди Алан да.

КЪАЙСЫ БЕК СЮЕДИ!

Аланни бир сынайыкъ, деб эки тенг оноулашхандыла. Сора «шо экибизден къайсыбызны бек суюе эсенг да бир айт?— деб къадалгъандыла». «Да, мен сизни бир - биригизден айырмай суюеме», — дегенди Алан. Алай а ол джууаб бла тохтамай: «Экибизни да бир мийик къаядан салындырыб, бири кетмей боллукъ тючдю, деселе, къайсыбызны тартарыкъ эдинг?» — деб, энди уа тюзюн билейик дегенча сакълагъандыла.

Алан сагъыш да этиб: «Салындырыб кёрмей, айталлыкъ тюлме», — дегенди.

ДЖАШАБ ТУУМАЙ ТУРГЪАН

Окъугъан заманда Алан кишиден ар-
ха къалмагъанды. Къысхача айтыргъа,
къбледен онглу болгъанды. Бир кюн а эм
къарыусуз окъугъан джашладан бири:
«Адам билим алмагъан кюнюн, джаша-
гъан кюнюне къошмазгъа керекди», —
деб тенглерине, акъыл юретгенди. Хар
ким анга мыйыкъ тюбюнден ышаргъан-
дыла. «Да ол кёз бла къарасанг, сен ал-
къын туумагъанса», — дегенди Алан да.

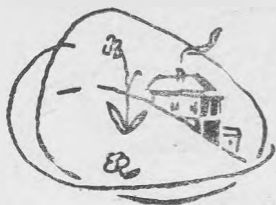

ПРОКАТХА

Прокатха не суйсенг да алыргъа бол-
лугъуну юсюнден билдириуню окъуб, бир
табсашар бек къууаннганды. Экинчи кюн
ол Аланны кёрюб; «Кел бара эсенг, мен
прокатха машина ала айланама, бюгече-
ли сагъыш этгенме да, машинада тохта-
гъанма,»—деб хапар айтханды. «Машина
алмасанг да, джаяу къалмазса, нени да
къой да прокатха акъыл ал», — дегенди
Алан да.

КЪАЙСЫ АКЪЫЛЛЫДЫ?

Д жер-суу кёре айланганлай Алан кече кьалыргъа бир кьошха бурулгъанды. Саламлашыб бошагъанлай, не сусаб ичирмей, не ашарыкъ кьайгъы этмей, сау эки, юч сагъатны кьонакъбай итин махтагъанды. Алан тынгылай туруб: «Айтыунгдан иесинден итинг акъыллы болур дейме», — дегенди.

**ЧАКЪГЪЫЧЫ КЪУУ
КЪАБЫНДЫРМАГЪАН**

Аланни узакъда тенглерини бири китабын да ийиб, махтауун сөгюмюн да джаз деб тилегенди. Алан китабны окъуб, махтаргъа джукъ табмагъанды, къуру кемликлени юслеринден джазыб къояргъа да тартыннганды. Сора кѣб сагъыш да этиб: «Багъалы тенгим, китабны ѳзге хатасы джокъду, алай а чакъгъычынг къуу къабындыралмагъанды», — деб письмо джазгъанды.

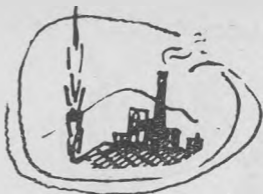
ДЖЕР БЛА БАШ

Токъмакъ къуллукъгъа киргенли, ала-
лахын — адамын танымай тебрегенди,
Джер мени тегерегиме айланады деб
акъылы алайды.

— Больницагъа нек бармайды сора?
Ол башы тегерек айланыб этеди алай.

КЪАРА ТЕНГИЗ

Э кеулен ичалгъанларын да ичиб, келе тургъанлай, Аланнга тюбегендиле: — Арабин, былай къысхасы бла аууб кетсек, ингирге Къара тенгизде джууунуб къайталмазбызмы?

Огъай.

— Къайдан билесе?

— Да Къара тенгиз бусагъатда сизни тобугъугъуздан ёрге барлыкъ тюлдю.

ОЗДУРУБ СЕЛЕШМЕГИЗ

Бир элбуздукъну юсюнден селешген заманда «айтырын, айтмазын билмей, ол къуджур адамды, кете-келе турады», -- деб бир аууздан айтхандыла.

— Айтханыгъызгъа разы тюлме, оздуруб селешесиз, — дегенди Алан.

— Қъалай сора?

— Ол кете, келе турмайды — кетгенлей турады.

ФАХМУ ТЁБЕ

„Къара да кёлюнге келгенни бир айтсанг а, башынга да хайыр эди», — деб кесин фахму тебеге санаучу бир поэт назму блокнотун Аланнга келтиргенди.

Алан, тетрадна ызына къайтаргъан заманда, бир кесегинден къалгъаны сандыракъ болгъанын кёзюнден айтханды. Алай а «Фахму тебе», тынчлыкълы болуб къалалмай: «Не къыйналлыкъ эсенг да, бу джаратмагъанларынгы энтда бир окъуб кёрсенг а», — деб джууаш сёлешгенди. «Да мен эриниб къоярыкъ тюл эдим, алай а бир кере машинагъа къуюлгъан сют экинчи баш этмейди ансы, — дегенди Алан да.

ФАХМУНУ БИЛИР ЮЧЮН

ФАХМУ КЕРЕКДИ

Алан фахмусу болмагъанлай кюрешген джазыуучуланы бирине тюбеб: «Не заманга дери назму джазаргъа мура-тынг барды?» — деб соргъанды.

— Джазгъанымы осал болгъанын билгинчиннге дери къоярыкъ тюлме, — деб ол ёхдем джууаб бергенди.

«Ай аллай фахмуну уа аллах бергей эди сеннге», — дегенди Алан да.

ТЫЛМАЧ

Бир кюн Алан ишге тебрегенлей, «былай бир бурула бар» деб Мачар таууш этгенди. Алан салыб барса: юйде хабджюк эки тенг юлешиниб тура.

— Не болгъанды сизге? Неди бу ишигиз?

— Да айырылмай эсек, болмайбыз, энди, сени да тюз кишиге чакъыргъанбыз, — дегендиле Мачар да, юй бийчеси да.

— Не сылтау бла айырыласыз, мен джукъ эшитмегенме?

— Ёзге сылтауубуз барды деб да билмейбиз, алай болса да бир-бири тилибизни ангылаялмайбыз.

— Керти алай эсе, сиз хабджюклени ызына салыгъыз, мен сизге тылмач табайым, — дегенди Алан.

ГЛОБУС БЛА МАХТАНЧАКЪ

Глобусха махтанчакъ башын тенглешдиргенди. «Джер шар чакълы бир акъылым барды», — деб керпесленгенди.

Махтанчакъны айтханын Алан бек тюзсюнгенди. «Джер шарны ючден экиси къуру сууду», — дегенди.

САМАТНЫ НАЗМУСУ

С аматны назмусун кёбле игиге санагъандыла. Бир кюн а бир танышы тюбеб: «Тенгим, кёлюнг къалмасын, алай болса да тюзюн айтайым, назмунгу окъудум, джаратхан а этмедим, къарыусузду», — деб, терен ангылагъан адамча, ауаз бергенди.

— Нек къалады сора, сен джазгъанланы ол окъугъан да этмейди, — дегенди Алан.

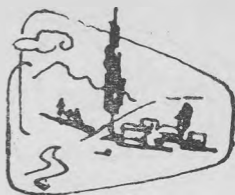

АЛАН БЛА КЪОБУЗЧУ

Шамил къыл къобузну согъуб, джашла къызла да тынгылаб тургъанлай, билгени къургъакъ сѣз болгъан бир джаш келгенди. Бары да Шамилге алай эс бѣлюб тынгылагъанларын ол кѣлтюралмагъанды. «Мен болгъан джерде къызла башха джашлагъа къараргъа къалай боладыла?» — деб ичинден къайнагъанды. Сора эрлай Шамилни къобузун тыйыб: «Джууугъум, бир да алапат согъаса, сени сокъгъанынгы эшитсе, тели бузоу чибинлерикди», — деб къолларын да бирбирине уруб кюлгенди. Алан, ашыкъгъан да этмей: «Да нек тураса да сора?»—дегенди.

АЛАН БАЗАРДА

Алан базаргъа баргъанында, бир джаш къулакъ от алыб, тиширыула бла туюшюрге чаба тургъанын кѳргенди. Сатыуун да къюб, эрлай алайгъа барыб, джукъ да айтмагъанлай, джашны билегинден тартыб, адамланы ичлеринден чыгъаргъанды.

— Мен да ангылайма бир джукъ, сен мени телигеми санайса, — деб джаш Аланга къайырылгъанды. «Мен сени телиге санамайма, алай а акъылынг джокъду», — дегенди Алан да.

УСТАЗ БЛА ДЖАЗЫУЧУ

Алан школда устаз болуб ишлеген заманда, «мени китабыма кьаллай багъа бередице» деб бир джазыучу анга соргъанды.

Алан джазыучуну муратын ангылаб: «Китабынгы хатасы джокъду, алай а андан дерс берген заманда, сохтала кылыкъ этиб тыялмайма», — дегенди.

АЛАННЫ СОРУУУ

Бир джолда Алан кююн сатар мурат бла базаргъа тебрегенлей, юй бийчеси ызындан чыгъыб: «Ашыкъ-бушукъ этиб, тюзге атыб келирсе, эшитмедим деме, ол мен буюргъандан тебен берсенг»,— деб кычыргъанды.

Ол буюргъан а кемсиз багъа болгъаны себебли, Алан самаркъау этиб: «Андан ёрге берген болса уа, къалай этерикме?» дегенди.

А ланны шагърейлеринден бири къаллайла эсе да абадан къуллукъгъа илин-генди. Арадан ай да ётгюнчю «ол бир уллугъа кетгенди», «кесин кёкден тюшгеннге санайды» деб Алан эшите - эшите тургъанды, алай а ажымсыз болуб къалалмагъанды. Сора бир кюн а Алан иши болуб анга бара тургъанлай, джолда кёрюб, «къалай иги болду тюбеб къалгъаным, сеннге бара тура эдим» деб хапарын айта тебрегенди.

Ол а кесин ким эсе да бир этиб: «Тилегинг бар эсе, орамда сёлешме, мени кабинетим барды», — деб озуб тебрегенди.

Алан да ызындан къараб: «Ай андан эсе башынг болса, иги боллукъ кёре эдим», — дегенди.

МАДАР ТАБЫЛГЪАНДЫ

Фахмулары болмагъанлай гонарар ючюн джазыб, китабларыбызны чыгъармайсыз деб бир къауум джаш поэт джашатмайдыла, энди алагъа не мадар этеик? — деб издательствону тамадасы талай джазыучуну джыйыб соргъанды. Тюрлю-тюрлю айтханла да болгъандыла, алай а тамада бирин да джаратмагъанды. «Мен айтханнга кёре алагъа джангыз бир мадар барды», — дегенди Алан.

— Не мадарды ол, айта кир.

— Аллай поэтлени Орусланы Махаметни «Тору атына» миниб, «Къурч къылычын» алыб: «Хурла кёлге» къуюб иерге керекди.

**АЛАН НЕК РАЗЫ
БОЛМАГЪАНДЫ!**

Алан ишлеген джерде кесим айтхан деб тургъан болмаса киши бла къабыргъасы келишиб ишлемеген биреулен болгъанды. Бир кюн а джашла джыйылыб, аны кебге тартмай мадар джокъду, ол кесин тели-мели этиб айланады, деб оноулашхандыла. «Мен сиз айтханнга разы тюлме», — дегенди Алан.

— Нек сора? — деб джашла бир аууздан соргъандыла.

— Ол кесин тели-мели этмейди, ол керти телиди.

АКЪЫЛ ИШ

Талай джазыучу джыйылыб, кимни къайда не произведениеси чыкъгъаныны юсюнден сѣлешгендиле. Сора ичлеринде эм фахмусуз биреулен: «Мен барыгъыздан да кѣб джазгъанма, ары-бери иймей турама ансы», — дегенди.

«Сен ёмюрюнгде андан акъыл иш этген болмазса», — дегенди Алан да.

САКЪАТ

Автобуса «сакъатлагъа» деген орунга келиб бир кызылуурт джаш олтургъанды. Автобус экинчи тохдагъан джерде уа агъач аягъы бла биреулен мингенди. Алай а кызылуурт ёрге кьобмагъанды. Адамланы «орунну бошат» дегенлерин эшитиб: «Мен да сакъатма», — деб башын бир джанына бургъанды.

Агъач буту болгъаннга «былайгъа олтур» деб, эки-юч адам да орун кьойгъандыла, ол да бирини орнуна олтургъандан сора: «Сен къалай сакъат бола са, бутунг, къолунг сау, деб адамла кызылууртну букъусун къакъгъандыла.

— Ай юйюнге кьоюгъуз, буту, къолу сау болгъанлыкъгъа, ол башындан сакъатды, — дегенди Алан.

АЛАН АВТОБУСДА

Алан автобусда келе тургъанлай, бир бузукълу джаш хар кимге ауузун оздура келгенди. «Бу адебсизлик неге ушайды, айыб тюлмюдю, керексизге дауур этерге?»—деб, Алан бузукълуну уялтыр муратда сёлешгенди. Алай а ол уялыр орнуна: «Тохда, сен кимге акъыл юретесе, сен меннге акъылы джокъду дебми тураса?» — деб хыршыланнганды. Аланда: «Огъай, акъылынга болур, алай а биргенге джюрютмегенинги аман этесе ансы», — дегенди.

АКЪЫЛ КЪАЧАН КЕЛГЕНИ

Т алай тенги бла Алан автобусда бара, биреулен хаман сабийлерин Махтагъанды: «Улу джашым, сабий заманында тамам акъыллы сабий эди, «кёрюрсюз, бу бир акъыллы адам боллукъду деб» кёргенле да алай айтыучан эдиле. Аны гитчеси уа керти да сейирлик эди, кёз тиер деб кьоркъгъанлай тургъан эдик, эм гитчези а экисин да озаргъа тебреди деб тура эдик. Алай а уллу болгъанларында, не сейир эсе да, хар кимча болдула да къалдыла, — деб ауузун толтуруб хапар айтханды. «Сабий заманында кесинг да акъыллы болур эдинг,»—дегенди, Алан да.

СЫМАЙ БЛА ТАМАДАСЫ

Сымай тамадасына бетсиниб, ол кеси да тургъанлай, хайда махтаргъа къалгъанды.

Алан андан ары тѣзалмай: «Сымай, сѣзюнг тохдагъынчы, аурууунг тохдасын, къаллай тишле салдырыргъа мурат этесе?» — деб соргъанды.

Къонакъгъа баргъан джерде: «Сиз мени юсюме иги къырылмадыгъыз, ким болгъанымы билсегиз, былай этерик болмаз эдигиз», — деб Ибрай кѣлкъалды болгъанды.

— Айыб этме, сора кимсе? — деб къонакъбайла керти кѣллери бла соргъандыла.

— Матгерийни атасы къарнашдан мени анам эгечден туугъандыла, андан арысын а сормагъанлай, кесигиз билигиз да къоюгъуз.

— Кимди Матгерий дегенинг?

— Ибрайгъа андан уллу адам джокъду, шахарда бютеу аракъы чот Матгерийни къолу бла джюрюйдю, — дегенди Аланда.

НАЗМУ БЛА ТЮШ

Б югече басдырыкъланган тюш кёргенме да, эртденли башым ауруб турады.

Ингирде Хангерийни назмуларын окъугъан эдим, аны ючюн тюл эсе, билмейме.

СЕНИ СЮЙГЕН КИМДИ

„Хомпа кьуллукъчуду, кесини да менден суйгени джокъду, энди меннге ким да неге керекди»,—деб Патокъа уллугъа кетгенди. Тюненеги тенглерин кьулакъгъа алмай тебрегенди.

— Патокъа, къарайма да, узаймай тенглеринги бир кюсемегей эдинг, — дегенди Алан.

— Нек сора?

— Да сен Хомпадан сора кишини джукъгъа санамагъанлыкъгъа, сенден сора киши Хомпаны джукъгъа санамайды.

АЛАННЫ БЛОКНОТУНДАН

Адам сеннге игилик этсе, мен бир игиме да аны ючюн этеди деб акъылынга алай келмесин, ол сеннге игилик этген адам кесини игилиги бла да этерге боллукъду.

Юй бийченги къояргъа сую эсенг, алгъынчы къой.

Мен больницагъа кѣб барама да, саулугъум больницалагъа джюрюмегенледен игиди деб къууанма.

Юй бийченг ариу тюл эсе, джюрегинги артыкъ къыйнама: аны ючюн деб ол ариу боллукъ тюлдю.

Айтылгъан атынг болгъандан эсе, атынг айтылса игиди.

Бешикде сабийлеге бирча белляу айгханлыкъгъа, ала артда бирча болмайдыла.

Бирини джазгъанын окъусанг, джукъунг келеди, бириникин окъусанг, джукъунг аязыйды. Сора аланы экисине да джазыучу дейдиле?

Аман адам махтагъандан эсе, иги адам урушса игиди.

Салыр джери болмагъан адамгъа юретгенинг да джарарыкъ тюлдю.

Къуру сёзню букъулатыб тургъан адамгъа джаншакъ дейдиле.

Иги тенглерин тас этген туугъан джерин тас этгенден бир уллу артха къалмайды.

Къабыргъамы отха къыздырсала да, аман адамгъа игиди деб айталлыкъ тюлме.

Башынг тыйыншлысыча ишлемесе, юйде тамада сен болгъанлыгъынга, оноу сеннге джетмей къалыргъа боллукъду.

Сени чакълы бир ангыламагъан сеннге акъыл юретиб тебресе, сени ким болгъанынги ангыларча аны акъылы болмагъанын бил да къой.

Литературада сен кесинге джау орун бла баш джарты теджеб тургъанлай, аякъла бла къуйрукъ учу джетиб къалыргъа да боллукъду.

Къанмырза, «ашыгъама» дей тургъанлай, юч стакан аракъы ичиб барады: ашыкъмаса, къаллай бир ичерик эди?!

АЛАН БЛА ВРАЧ КЪЫЗ

Алан ауруб, больницагъа тюшгенди, алай а кесине къарагъан врач къызны кѳргенинде, джаны анга асыры бек киргенден, таб ауругъанын да унутханды. Джукъ айтыргъа уа тартыннган этгенди. Арабин, мынга суймеклигими къалай билдирейим,—деб ол кѳб тюрлю сагъышла къурагъанды. Врач къыз бир кере къараргъа келгенлей, Аланны мыдах болуб тургъанын сезгенди. Сылтауу не болгъанын билмей: «Къоркъма, дженгилде сау болуб, юйюнге кетериксе», деб кѳлюн чапырыргъа кюрешгенди. Алан а ахсыныб: «Алай айтыб, джюрегими сары суу этме», — дегенди.

ДЖЮРЕГИН ХОШ ЭТДИ

Халитни джазгъанларын хар ким джаратхандыла, алай а Хасанны джюреги анга алай хош болуб къалалмагъанды. «Ол менден къалай онглу болду» деб даулашханды. Сора Алан аны джюрегин басар ючюн:» Сен, Хасан, кесинги артыкъ къыйнама, сен Халитден онглуса, аныча джазалмайса ансы», — дегенди.

КИМДЕН НЕ ТИЛЕРГЕ КЕРЕКДИ?

Хошам кесин джерни къалыны бла джукъасын билгеннге санагъанды. Акъыл, оноу излеген сорур амалтын кесин нек инджитеди деб кёлюне алай келгенди. Эки сёлешсе, ючюнчюге менден адамла акъыл тилей да келиучендиле деб айтыр-гъа бек суйгенди.

Бир кюн Алан аны алай айтханын эшитиб: «Адамны болмагъан затын тиле-генден суймезим джокъду», — дегенди.

АМАН КИМДИ!

Алан сау айгъа джууукъну ауруб джат-ханьнда, бир кѣзбау тенги аягъын салыб да атламагъанды. Сора Алан сау болуб, больницадан чыгъыб баргъанлай, джолда тюбѣб:

— Алан, къалай аман болгъанса? — деб ол кеси кесин ышартханды.

— Огъай, джангыласа, мен азгъан этгенме, сен а аман болгъанса, — дегенди Алан да.

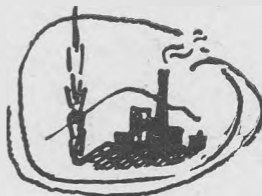
КЪАЙСЫ ОНГЛУДУ!

Къанаматны джазгъанларын хыртха уруб, газетде статья басмаланнганды, меникилеге уа джукъ айтмайдыла, — деб Хопай башына сый чакъыргъанды.

— Да Къанаматныкъылыны окъугъан этедиле, — дегенди Алан да.

ТЕНГЛИКМИ! КЕНГЛИКМИ!

Дуня халиден бир халиси болмагъан биреулен Алан бла тенглик джюрютюрге излегенди. Алай а Алан аллай тенгликни бир да огъурамагъанды. Бир кюн а Алан келе тургъанлай, къулакъ от да алыб, аллына чыкъгъанды. Ол сёлеширге мурат этсе да, Алан ашыгъама, деб башын алыб кетгенди. Сора ол адам экинчи кюн Аланны кёрюб: «Тюнене ишни заманында ичиб келгениме сен айыб этген болурса, сагъатымы ауушдургъан эдим да, аны ючюн тартхан эдим, тенглигинги атма, энди эсирмем», — дегенди.

— Ичиб эсиргенинде уа не бар эди, ичмегенлей эсиргенинге не этейим ансы», — дегенди Алан да.

**ИГИМИ БОЛГЪАНДЫ,
АМАНМЫ БОЛГЪАНДЫ:**

Матай тамам фахмулу поэтди деб джети, сегиз джылны хапар джюрюсе да, бир джерде аны бир назмусу басмаланмагъанды. Бир кюн а Матай чабыб келиб, «китабым чыкъды» деб къууанч тыбырлы болгъанды да Аланнга хапар айтханды. Алан а кыйналаракъ да болуб: «Тейри, шохум, андан эсе чыкъмай турса, иги боллукъ кёре эдим», — дегенди.

— Нек сора?!

— Да ол заманда адамла сени биягъынлай поэтге санагъанлай турлукъ эдиле.

ТАБСАШАР БЛА КОСМОС

Бир табсашар кесин сёз къабджыкъ этиб тургъан болмаса, халкъ бла тенг ишлерге унамагъанды. Алан анга тюбеб «былай нек этесе» деб кёб сёлешгенди. Ол а кесин тели обур этиб: «Меннге джалыныгъыз алай бек ауруй эсе, эркинлик алыгъыз, мен космосха учаргъа суюме», — деб кесин тургъузгъанды.

Мен эркинлик алайым, сен ызынга къайтмазгъа сёз бер ансы, — дегенди Алан да.

ТИЛИН ДЖЫЛАН УРЛУКЪ

Джангы пальтосун да кийиб, Алан киногъа баргъанды. Билет алгъан джерде тилчи Абидин къараб аны кѳргенлей, адам бар, адам джокъ демей: «Алан, бу узун пальтонг неди, къалай айланаса аны бла, къыйырындан кесдирирге керекди, — деб кѳзлерин джандыргъанды.

— Хо тюз айтаса, мени пальтому, сени да тилинги къыйырларындан кесдирирге керекди», — дегенди Алан да.

ДЖАЗЫУЧУ БЛА СЮРЮУЧЮ

Аланны къысха танышы фахмудан кенгде болса да, джазыучугъа саналгъанды. Аны къачан эсе да джазгъан китабы талай джылны тюкенледе джатханды. Бир джолда ол джазыучу джерсуу кёре таулагъа чыгъыб баргъанлай, сюрюу кюте тургъан Аланга тюбегенди. Къатына барыб, саламлашыб бошагъанлай: «Джазыучудан онглу ким болур», — деб кесин ким эсе да бир этиб сёлешгенди.

«Гейри, тюкенде китаблары сатылмай тургъан джазыучудан ким да онгледу», — деб Алан къойланы ызларындан таяннганды.

АЛАН ТЮКЕНДЕ

Алан тюкенде тургъанлай джаннган джулдузча бир ариу къыз киргенди. Сора къыз бетине сюртерге бояу ала теб-регенлей: «Эгечим, бизде гокка хансха бояу сюртмейдиле», — дегенди Алан.

КЪАЙЫРБЕК БАШХАНЫ

АЛЛЫКЪ ЭДИ

Къайырбек къолай джаш болмаса да, келечи-төречи ортагъа тюзюб, не джаны бла да кесинден узакъ онглу Анисатны келтиргендиле. Сора бир кюн сёлеше келиб: «Къайырбек, сеннге джангыдан юйленирге тюзсе, бусагъатдагъы акъылынг бла башханымы аллыкъ эдинг огъесе Анисатнымы аллыкъ эдинг?» — деб соргъандыла.

— Анисатны аллыкъ эдим, — дегенди Къайырбек.

— Огъай, аллыкъ тюл эдинг Анисатны, — дегенди Алан.

— Да сенден эсе кесим иги биле болурма кимни аллыгъымы? «Сен а аллыкъ болур эдинг, алай а Анисат экинчи сеннге келирге унарыкъ тюл эди ансы.»

КЪАЙСЫ АУУРДУ!

Ий джерни ауурлугъун ол кёлтю-
рюб айланганча. Хаджибий башын да
энишге тутуб нек джюрюйдю?

— Джер мени ауурлугъуму къалай
кёлтюралады деб анга сагъыш этеди.

АЛАН БЛА МАХМУТ

Махмут, насыблыны баласы болсанг, отоу терезеден къарар заманынг эртде озгъанды.

— Тейри, энтда бир - эки джылдан алгъа мени аллай къайгъым джокъду.

— Да сен джыл болджалла сала тургъанлыкъгъа, кичи къарнашынг атха миниб, къолуна къамчи алыб турады.

АЛЛАЙНЫ САКЪЛАГЪАН ИГИДИ

Сосуркъалары киши «почем» деб сор-
магъан къызларын Аланнга тедже-
гендиле.

— Къачха дери сакъласа, къызчыкъны
берирге огъайыбыз джокъ эди, — деб
башхартхандыла.

— Бериб къоймасынла ансы, джюз
джылны да сакълайым, — дегенди Алан
да.

АЛАН БЛА НАЙЫБ

Найыбны хылы-мылы этиб айланганын кёрюб, «Ичиб орамгъа чыгъыб, былай этиб нек айланаса?» деб Алан айыб этиб сёлешгенди.

— Бош айтаса ансы, мени ичгеним джокъду», — деб Найыб ант — къырал этгенди.

— Джокъ эсе да, эсириб тураса,» — дегенди Алан да.

АЛАННЫ АУРУУЛАРЫ

Алан Хыйсаны больницагъа тебрегенин кёрюб: «Бош барма, барсанг да мыдах болуб къайтырыкъса», — деб аллына чыкъгъанды.

— Нек бармайма сора? деб ол унамагъанында;

«Да суйгенингча эт, мен а тюнене баргъанма да, ала меннге айтмагъан ауруу къалмагъанды», — дегенди Алан.

ЭЛНИ КИМ ИГИ БИЛГЕНИ

„Хызыр элде советни председатели болуб ишлегенли беш-алты джыл болду, не джаны бла да элибизни халисин бек иги биледи», — деб сёлешгендиле.

— Элни уа андан эсе Сейпул иги биледи, — дегенди Алан.

— Къалай сора?

Да бу элни ичинде ол аракъы ичмеген юй джокъду.

ШОГЪАЙЫБ БЛА

ЮЙ БИЙЧЕСИ

Шогъайыб юй бийчеси бла тогъуз-он джыл джашагъандан сора: «айырылама» деб тохтагъанды.

«Къой, джангылма, чачма юйюнгю» деб адамла айтыр керекли къалмагъандыла, алай болгъанлыкъгъа Шогъайыб, эки аякъны тик тиреб тургъан болмаса, киши айтханнга да тынгыламагъанды.

Сиз алай айтханлыкъгъа, аны акъылы джокъду деб тургъанды.

— Да акъылы болса, ол сени бла аллай бирними джашарыкъ эди,—дегенди Алан да.

КИМ КЪАЧАН

АНГЫЛАГЪАНЫ

„Ангыламакълыкълары джетмейди да, адамла джазыучугъа санамайдыла, алай болса да, мени ким болгъанымы ала артдан ангыларыкъдыла», — деб Юнюз Аланга тарыкъгъанды.

— Кесинг ангылаялмайса ансы, къалгъанла бусагъатда да ангылайдыла, — дегенди Алан да.

КИТАБ ОКЪУРГЪА ЗАМАН ТАБМАГЪАН

Ий, адамла китаб окъургъа къалай заман табадыла, мен ол аз окъугъанымы да бутум сыныб джатхан заманда окъугъан эдим, — дегенди Мыртакъый.

— Айтыуунгдан, халкъ тенгли окъур ючюн, юсюнгде сау сюегинг къалмазгъа керекди, — дегенди Алан да.

Адамны кьолунда болса, джуугьутенги да кёб болады, мен аны кесими юсюмде сынагъанма. Адамла мени кёлюме не бла джетерге билмейдиле. Керек кюнде болгъанны юсюме кьюуб кьюядыла, юй бийче алгъан заманымда да, кьалгъан затны айтмай, онсегиз мал келген эди,—деб Таукъан тишлери тюшгюнчю кесин махтагъанды.

—Мен алгъан заманда уа адамла келген эдиле, — дегенди Алан да.

БАШ БОЛСА

БОЛЛУКЪДУ

Алан Мырзаны юйюне ёмюрюнде кьуру кирмегенди, Мырза уа ёмюрюнде Аланны юйюне ичи кьуру чёртлеуюк да кийирмегенди. Сора ол этгенине сокьураныб тургъанлай, Аланны кёрюб: «Ингирде юйде боллукъ эсенг, сизге барлыкъма, не ала барсам, иги болур? — деб соргъанды.

— Башынг биргенге болса, джукъ да керек тюлдю, — дегенди Алан да.

БАШЛАРЫ

Къайсы керекди?	3
Алан бла хоншусу	4
Аланны суйген заты	5
Ол тас болгъанлыкъгъа къоранч бол- лукъ тюлдю	6
Гинардукъа бла Ханукъа	7
Насыблыла	8
Къоюлмаз мадар	9
Анты джарамагъан	10
Алан джолоучулукъда	11
Къарагъа акъды демейдиле	12
Иги къыйынлыкъ	13
Кюн бузулгъанлыкъгъа сен бузулма	14
Насыблы ким боллукъду?	15
Алан бла джырчы	16
Къайсы фахмулуду?	17
Туугъан кюню болмагъан	18
Сиз быллай билемисиз?	19
Суратчы	20
Таб амал	21
Ким кимге уллу селешгенди?	22
Бирге джашамазлыкъла	23
Алан бла Айдемир	24
Эшмеле	25
Башын келтюралмагъан	26

Ичген бла эсирген	27
Ким болгъанымы билиб сёлеш	28
Алан нек унамагъанды?	29
Багъасын ким бергенди?	30
Мазанны джигитлиги	31
Къалай болса, табды?	32
Алан бла суратчы	33
Соруугъа кёре джууаб	34
Аланны тилеги	35
Къонакъ бла аты	36
Халкъ не айтады?	37
Эсирмесе да эсиндеди	38
Моллагъа джууаб	39
Ташны ата билмеген башына уруп	40
Джанкир бла юй бийчеси	41
Алан бла джаншакъ	42
Гюнахсыз Хаджикъул	43
Къыз нек билмейди?	44
Газетни къууанчы	45
Исса нени ангыламайды?	46
Алан бла чортакъыл	47
Алан бла гокка хансла	49
Таула бла аракъы	50
Кимге не джарашады?	51
Алан бла лектор	52
Сыбызгъычы	53
Алан нек унамайды?	54
Не заманда аман боллукъду?	55
Терс кимди, тюз кимди?	56
Сейир адам	57
Алан неге ёчешгенди?	58
Башына хайыры болмагъан	59

Оноуну къачан ким этгени	60
Юю; хабджиюю, кеси	61
Чёб бла терек	62
Адам бла костюм	63
Халкъын сан этмеген	64
Кесими, джазгъанларымы	65
Сагъыш этерге керекди	66
Тюлкюге тюлкю тери	67
Джылны эскиси бла джангысында	68
Нарт сёз кимге болушду	69
Алан бла гудучу	70
Институтну бошагъандан сора	71
Аллай кимге керекди?	72
Къылыкъ бла тюрсюн	73
Боюн кюч бла поэт болгъан	74
Наурузну мыдахлыгъы	75
Ёргеми, энишгеми	76
Тюш	77
Фахмусу болмагъаннга газет къошарыкъ тюлдю	78
Газ-газ	79
Машина джарашмагъан	80
Онбеш къыздан	81
Аллайла бардыла	82
Алан бла табшар	83
Алай да болады	84
Алан бла джазыучу	85
Къонгураудан нек къоркъгъандыла?	86
Джумалий къайсына разыды	87
Джууаб орнуна сууаб	88
Алан бла джашла	89
Алан бла джазыучу	90
Алан бла къонагъы	91

Поэтге нек санамагъандыла?	92
Къайсы бек сюеди?	93
Джашаб туумай тургъан	94
Прокатха	95
Къайсы акъыллыды?	96
Чакъгъычы къуу къабындырмагъан	97
Джер бла баш	98
Къара тенгиз	99
Оздуруб селешмегиз	100
Фахму тебе	101
Фахмуну билир ючюн фахму керекди	102
Тылмач	103
Глобус бла махтанчакъ	104
Саматны назмусу	105
Алан бла къобузчу	106
Алан базарда	107
Устаз бла джазыучу	108
Аланны соруу	109
Аланны шагърейи	110
Мадар табылгъанды	111
Алан нек разы болмагъанды?	112
Акъыл иш	113
Сакъат	114
Алан автобусда	115
Акъыл къачан келгени	116
Сымай бла тамадасы	117
Белгили къуллукъчу	118
Назму бла тюш	119
Сени суйген кимди?	120
Аланны блокнотундан	121
Алан бла врач къыз	124
Джюрегин хош этди	125
Кимден не тилерге керекди?	126

Аман кимди?	.127
Къайсы онглуду?	.128
Тенгликми, кенгликми?	.129
Игими болгъанды, аманмы болгъанды?	.130
Табсашар бла космос	.131
Тилин джылан урлукъ	.132
Джазыучу бла сюрюучю	.133
Алан тюкенде	.134
Къайырбек башханы аллыкъ эди	.135
Къайсы ауурду?	.136
Алан бла Махмут	.137
Аллайны сакълагъан игиди	.138
Алан бла Найыб	.139
Аланны ауруулары:	.140
Элни ким иги билгени	.141
Шогъайыб бла юй бийчеси	.142
Ким къачан ангылагъаны	.143
Китаб окъургъа заман табмагъан	.144
Алан бла Таукъан	.145
Баш болса боллукъду	.146

Хубиев Магомет Ахияевич.

А Л А Н

Короткие юмористические рассказы

На карачаевском языке

Редактор **Н. М. Кагиева.**

Художник **К.-М. М. Нурмагомедов.**

Художественный редактор **Д. Х. Кубанов.**

Технический редактор **З. Т. Темирова.**

Корректор **Р. А. Гочияева.**

Сдано в набор 22/VI-1966 г.

Подписано в печать 17/XII-1966 г.

Бумага 60×84^{1/32}. Физ. п. л. 4,75.

Усл. п. л. 4,34. Уч.-изд. л. 2,36.

ВУ 32187. Зак. № 2264. Тир. 1000 экз. Цена 9 коп.

Тем. план 1966, № 10.

Карачаево-Черкесское отделение

Ставропольского книжного издательства,

Черкесск, Ленина, 38.

Карачаево-Черкесская областная типография,
г. Черкесск, Первомайская, 47.

Багъасы 9 кап.

**СТАВРОПОЛЬ
КИТАБ
ИЗДАТЕЛЬСТВОНУ
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЕЛЮМНЮ
ЧЕРКЕССК
1967**